

Hun er designer med en mission:

MIT DESIGN SKAL FORBEDRE VERDEN

Som vietnamesisk bådflygtning har hun oplevet nød og rædsler. Derfor handler design ikke blot om formgivning og æstetik for den 35-årige designer Hân Pham. Hendes design skal ændre verden.

AF ANNE KRØJGAARD. FOTO: BRIAN RASMUSSEN

Hun er ikke så stor – den unge kvinde, der åbner døren til sin treværelses på 2. sal midt i Århus. Som hun står der – køn, storsmilende og i skarpt modlys fra solen – ligner hun mest af alt en asiatisk prinsesse.

Men det klejne ydre snyder. Indeni bobler den 35-årige Hân Pham af store ideer, tanker og drømme. En energi, der har skaffet hende en plads blandt de topnominerede i den internationale designkonkurrence Index: Award med sit design Antivirus.

Hân Phams design matcher perfekt Index: Awards filosofi: "Design to Improve Life".

Allerede da hun begyndte på Designskolen i Kolding, var det med et brændende ønske om at gøre tingene bedre. Hun havde arbejdet sammen med brilledegnere og var fortrydelig over deres sløse forhold til kvalitet.

– De manglede etik, moral og sund fornuft i forhold til deres design. Og det irriterede mig, siger hun.

På Designskolen fandt hun ud af, at hun slet ikke havde samme indgangsvinkel til design som de fleste af sine medstudenter.

– De gik efter at blive nye designer-ikoner. Jeg ville bare forbedre, siger hun og tøver et øjeblik, inden hun siger: – ... verden!

– Det lyder måske helt vildt frelst. Men det er det slet ikke – det er bare det, jeg har lyst til, smiler hun.

36 TIMERS FLUGT

Hân Phams trang til at gøre verden til et bedre sted skyldes ikke mindst hendes barnløshed. Som niårig kom hun til Danmark som bådflygtning sammen med sin far og sin storebror. Tre af hendes søskende var på det tidspunkt allerede flygtet og endt i Danmark, mens hendes mor og fire søskende måtte blive tilbage i Saigon. Hendes forældre havde taget beslutningen om at dele den store familie op for at minimere risikoen for, at de alle blev opdaget.

Selv om Hân Pham blot var et lille barn under Vietnamkrigens sidste år, husker hun den tydeligt.

– Vi blev hele tiden bombet. Og da vi ikke kunne få fat i sandsække for at beskytte os, købte mine forældre masser af store sække med vaskepul-

ver som beskyttelse. Jeg kan huske, at vi yngste søskende lå under en seng og blev mædet af vores ældre søskende, fortæller hun.

Selv fik Hân Pham ikke lov til at gå på gaderne, mens det gik hårdest for sig i krigens sidste år.

– Og heldigvis – for jeg blev skånet for synet af døde mennesker i gaderne. Det har nogle af mine søskende oplevet.

Hân Phams far var frihedskæmper under det efterfølgende kommunistiske styre og derfor eftersøgt.

– Men han ville hellere blive og gøre en forskel end at flygte. Så han "gik under jorden" og levede sådan i mange år. Til sidst blev det for meget for min mor at forsørge ni børn og sin mand – og samtidig leve i konstant frygt for at miste det, vi havde. Så mine forældre tog beslutningen om, at vi skulle flygte, fortæller Hân Pham, der selv i dag husker flugten i detaljer.

Det tog 36 timer, før hun sammen med sin far og storebror kom i sikkerhed på et vesttysk redningskib – i sidste sekund. Det vietnamesiske politi

Hân Pham har allerede med sit design Antivirus opnået en plads blandt de topnominerede i en international designkonkurrence.

Via "Læger uden Grænser" fik Hân Pham ideen, der let og billigt kan løse problemet med inficerede nåle og kanyler, der i den tredje verden udgør en stor smitterisiko for såvel sundhedspersonale som lokalbefolkning.

var tæt på at indhente båden med flygtninge, der stadig var i vietnamesisk farvand, da det vesttyske redningskib trodsede politiet, krydsede grænsen og samlede de vietnamesiske flygtninge op.

– Jeg kan huske, at jeg var bange, og at jeg var meget søsyg. Men jeg kan også huske, at jeg var vild med synet af delfinerne, der sprang i bådens kølvand, smiler Hân Pham.

LURPAK OG MARGUERITTER

Familien kom i land i Singapore, og efter et par måneders ophold i en flygtningelejr blev de genforenet med de tre søskende, som allerede var i Danmark. De ankom den 18. →

JEG VIL IKKE NØJES ...

← december 1980, og landet var pakket ind i et tykt lag nysfalden hvid sne.

– Jeg syntes bare, det var sådan et smukt og fortryllende land, mindes Hân Pham, der også tydeligt husker sit første rundstykke med Lurpak-smør. Og hvordan hun glædede sig over de første margueritter, nogle måneder senere.

– Det var jo en helt anden verden, jeg pludselig befandt mig i. Det hjalp mig igennem savnet af min mor, som først kom til Danmark to og et halvt år senere, siger den unge vietnameser, der har mange gode minder fra sin barndom i Viby ved Århus. Til gengæld har hun ingen gode minder fra sine første ni leveår i Vietnam.

– Mine søskende siger, vi også legede og havde det sjovt. Det kan jeg ikke huske. Men jeg kan huske, hvordan alt blev forbudt under det kommunistiske styre. Alt var dikteret, og ingen turde mene noget. Så jeg er stolt af, at min far reagerede mod det. Vi er opdraget til at tænke selv og til at gøre en forskel. Da vi kom til Danmark, sagde min far: "Nu har Danmark taget godt imod os. Derfor skal I kæmpe for at få en uddannelse og et godt arbejde, så I kan betale tilbage!"

Det gjorde Hân Pham. Efter folkeskolen tog hun studentereksamen, og efter et par år blandt andet som au pair i USA begyndte hun at studere engelsk og spansk på Aalborg Universitet. Senere

skiftede hun universitetet ud med en smykkeformgiveruddannelse, fordi hun blev mere og mere optaget af at bruge sine kreative evner.

Men hun var dårligt nok begyndt at arbejde i branchen, før hun fandt ud af, at hun ikke kunne tåle de stærke kemikalier. I stedet fik hun job hos Lindberg Optik og fortsatte senere med at studere industrielt design på Designskolen i Kolding.

DESIGNER MED HJERTET

– Jeg var fra begyndelsen klar over, at jeg så anderledes på design end mange andre. Blandt andet fordi jeg ikke vil designe noget, der ikke er et reelt behov for. Hvorfor designe en ny termokande, når jeg kan pege på tre, der fungerer, og som jeg synes er smukke, spørger hun.

Så da Hân Pham fik filosofi som en del af undervisningen, satte det for alvor tankerne i gang.

– Design handler ikke bare om æstetik og formgivning – for alle produkter er en del af den virkelighed, de skal fungere i, siger Hân Pham, som mener, at alle kan få en god idé.

– Det er bare ikke nok. Det er vigtigt, at man også sætter sig ind i det, man gør. Forstår det miljø, som designet skal fungere i. Ellers kan det få konsekvenser og måske ende med at skabe problemer i stedet for at løse dem.

Derfor ligger der mange tusind timers research bag

hendes egen opfindelse, Antivirus – en simpel og meget billig måde at forsegle brugte kanyler på, så man nedsætter risikoen for smittefare. Men selv om det sociale ansvar er vigtigt for Hân Pham, er æstetikken ikke ligegyldig.

– Platon sagde, at man bliver et bedre menneske af at være omgivet af smukke ting. Det tror jeg på. Derfor er designet jo ikke ligegyldigt – selv om et produkt skal fungere i den tredje verden, siger hun og tilføjer stiltødt, at de mange timers arbejde med Antivirus samtidig har gjort hende til et bedre menneske.

– Man skal altid stræbe efter at forbedre sig som menneske. Arbejdet med problematikken omkring smitte via brugte kanyler har givet mig en ny viden og nye holdninger, som jeg føler gør mig til et lidt bedre menneske. Og så er jeg blevet stærkere, smiler hun.

Kampen for at få Antivirus ud at virke, hvor den vil gøre en forskel, har nemlig været hård – og den er langtfra ovre endnu.

– Det er svært at komme igennem med denne slags produkter. Folk kan sagtens se fornuften i dem, men der går ofte politik i det, hvis en virksomhed skal skyde penge i et projekt af denne karakter.

KÆMPER STADIG

– Indtil videre er Antivirus klar til at blive produceret i massevis, men jeg mangler nogen, som vil bringe det ud til de menne-

sker, produktet er tiltænkt. Men modgangen har ikke fået Hân Pham til at give op. Hun fortsætter med at kæmpe for sit sociale design – på fuld tid – og har blandt andet indledt et samarbejde med Københavns Kommune med det formål at få narkomaners kanyler væk fra gadebilledet. Men for overhovedet at komme igennem med sin idé måtte hun selv skaffe midler til projektet. Hun søgte Tryk Fonden, der har valgt at støtte projektet.

– Indimellem mister jeg da modet lidt, fordi det er så svært. Især fordi det for mig ikke handler om at tjene penge til mig selv, men om at gøre verden lidt bedre. Hvis bare Antivirus redder ét menneskeliv, føler jeg, at alle mine timer er godt givet ud, siger hun.

Heldigvis mødte Hân Pham under sin uddannelse i Aalborg Anders Roholt. De to blev kærestepar, og når Hân Pham mister modet, holder Anders hende oppe.

– Når jeg er tæt på at sige ja tak til et jobtilbud, plejer han at sige: Det er dette her, du vil. Så skal du jo ikke sige ja til noget andet! Og så vælger han altså at forsørge mig, smiler hun. Derfor er hun heller ikke i tvivl om, hvad fremtiden bringer. Hân Pham vil have sin egen tegnestue.

– Jeg vil ikke nøjes. Jeg vil gøre tingene, som jeg har lyst til – ellers har jeg det ikke godt. Det bliver jeg nok ikke rig af, men hvis bare jeg kan forbedre verden en lille smule, er jeg tilfreds.

ANTIVIRUS

Ideen opstod, da Hân Pham skulle lave afgangprojekt på Designskolen i Kolding og gerne ville lave et design, der kunne hjælpe den tredje verden. Hun fik kontakt til et medlem af "Læger uden Grænser", og gennem tæt dialog fandt de frem til, at uheld med inficerede nåle er et akut og stigende problem – både for dem, der arbejder med sundhed, og for lokalbefolkningen, der risikerer at stikke sig på kasserede kanyler. For at løse problemet billigt fandt Hân Pham frem til én ting, den tredje verden har i overflod: Sodavandsdåser. Blot på det afrikanske kontinent bliver der drukket 78 mio. dåsesodavand i døgnet. Dåserne er perfekte til at opbevare nåle i, så Hân Pham skulle finde en måde at forsegle dåserne på. Efter 16 timers dagligt arbejde i 10 måneder var resultatet klar. Hân Pham havde skabt Antivirus – et plastiklåg, der forsegler sodavandsdåserne effektivt. Det koster under to kroner at fremstille, og hver dåse kan indeholde mellem 150 og 400 nåle. Fra blandt andet WHO har Hân Pham fået bekræftet, at Antivirus er en god idé, og fra en test i Kenya har tilbagemeldingerne været positive. Se mere på www.yellowone.dk.

Sodavandsdåser, som der alene i Afrika tømmes 78 mio. af i døgnet, er perfekte til opbevaring af brugte kanyler – med Hân Phams geniale låg, Antivirus, der forsegler dåserne. Hver dåse kan indeholde mellem 150 og 400 nåle.